

Poglavlje 9

Λυσίου Κατὰ Ἀγοράτου 39

O autoru

Lizija (Λυσίας, Atena, oko 440. – oko 378. pr. Kr.), govornik i pisac sudbenih govora (λογογράφος), autor preko dvjesto takvih djela – u antici mu ih je pripisivano 425 – od kojih je sačuvano 31. Sin bogatog trgovca i poduzetnika iz Sirakuze, govorničku karijeru počeo je tek nakon pada tridesetorice tirana, 403. pr. Kr.; govorom *Protiv Eratostena*, Κατὰ Ἐρατοσθένους, jedinim koji je sam održao, optužio je jednog od oligarha za smrt svojeg brata. Sastavljao govore za najraznolikije parnice, od ubojstva i izdaje do preljuba i pronevjere, tako da su njegova djela bogat izvor podataka o atenskoj povijesti, pravu i običajima. Spominje ga Platon u dijalozima. Jedan je od desetorice kanonskih atičkih govornika.

O tekstu

Agorat je bio profesionalni potkazivač čije su prijave skrivile smrt niza uglednih građana, među njima i izvjesnog Dionizodora. Nakon pada tridesetorice, Dionizodorov svak i rođak Agorata za to optužuje pred sudom 403. ili 402. pr. Kr. Opsežno pripovijeda kako su Atenjani poraženi u Peloponeskom ratu i kako je Agorat radio za neprijatelje atenske slobode prijavljujući, između ostalih, one koji su za Peloponeskog rata bili zapovjednici – stratezi i taksijarsi (Dionizodor je bio taksijarh). Naš odlomak govori o rastanku osuđenika na smrt s rođakinjama i suprugama.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Lys. In Agoratum 39.1

Ἐπειδὴ τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, θάνατος αὐτῶν κατεγνώσθη καὶ ἔδει αὐτοὺς ἀποθνήσκειν, μεταπέμπονται εἰς τὸ δεσμωτήριον ὁ μὲν ἀδελφὴν, ὁ δὲ μητέρα, ὁ δὲ γυναῖκα, ὁ δ' ἢ τις ἦν ἐκάστῳ αὐτῶν προσήκουσα, ἵνα τὰ ὕστατα ἀσπασάμενοι τοὺς αὐτῶν οὕτω τὸν βίον τελευτήσειαν. καὶ δὴ καὶ Διονυσόδωρος μεταπέμπεται τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν εἰς τὸ δεσμωτήριον, γυναῖκα ἑαυτοῦ οὕσαν· πυθομένη δ' ἐκείνη ἀφικνεῖται, μέλαν τε ἱμάτιον ἠμφιεσμένη ..., ὡς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτη συμφορᾶ κεχρημένῳ. ἐναντίον δὲ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς Διονυσόδωρος τὰ τε οἰκεία τὰ αὐτοῦ διέθετο ὅπως αὐτῷ ἐδόκει, καὶ περὶ Ἀγοράτου τουτουὶ ἔλεγεν ὅτι <οἱ> αἴτιος ἦν τοῦ θανάτου, καὶ ἐπέσκηπτεν ἐμοὶ καὶ Διονυσίῳ τουτῶν, τῷ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις πᾶσι τιμωρεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀγόρατον· καὶ τῇ γυναικὶ τῇ αὐτοῦ ἐπέσκηπτε, νομίζων αὐτὴν κυεῖν ἐξ αὐτοῦ, ἐὰν γένηται αὐτῇ παιδίον, φράζειν τῷ γενομένῳ ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἀγόρατος ἀπέκτεινε, καὶ κελεύειν τιμωρεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς φονέα ὄντα.

Analiza i komentar

Ἐπειδὴ τοίνυν,
 ὧ ἄνδρες δικασταί,
 θάνατος
 αὐτῶν
 κατεγνώσθη
 καὶ ἔδει
 αὐτοὺς ἀποθνήσκειν,
 μεταπέμπονται
 εἰς τὸ δεσμωτήριον
 ὁ μὲν ἀδελφὴν,
 ὁ δὲ μητέρα,

ὁ δὲ γυναῖκα,
 ὁ δ' ἢ τις ἦν
 ἐκάστω
 αὐτῶν
 προσήκουσα,
 ἵνα τὰ ὕστατα ἀσπασάμενοι
 τοὺς αὐτῶν
 οὕτω τὸν βίον τελευτήσειαν.

- ὧ ἄνδρες δικασταί § 149; § 100; fraza kojom se s poštovanjem oslovljavaju porotnici
 θάνατος § 82
 αὐτῶν § 207
 κατεγνώσθη καταγιγνώσκω θάνατόν τινος osuditi koga na smrt; 3. l. sg. ind. aor. pas.
 ἔδει δεῖ treba; (3. l. sg.) impf. (akt.); bezlični izraz otvara mjesto konstrukciji A+I
 αὐτοὺς § 207
 ἀποθνήσκειν ἀποθνήσκω umrijeti; inf. prez. akt.
 μεταπέμπονται μεταπέμπω med. τινά poslati po koga, pozvati koga; 3. l. pl. ind. prez. medpas.
 εἰς τὸ δεσμωτήριον § 419; § 82
 ὁ μὲν..., ὁ δὲ..., ὁ δὲ..., ὁ δ'... koordinacija rečeničnih članova česticama: jedan... drugi... treći... četvrti...; § 68
 ἀδελφὴν § 90
 μητέρα § 148
 γυναῖκα § 122
 δ' ἢ τις § 68; § 40
 ἦ τις § 218.5
 ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. (akt.)
 ἐκάστω αὐτῶν § 103; § 207
 προσήκουσα προσήκω pripadati, biti rođak; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.; poimeničeno članom ἢ προσήκουσα rođakinja
 ἵνα... τελευτήσειαν namjerna rečenica s optativom (u glavnoj je rečenici historijski prezent μεταπέμπονται), § 470; τελευτάω skončati; 3. l. pl. opt. aor. akt.
 τὰ ὕστατα § 373; § 203

ἀσπασάμενοι ἀσπάζομαι pozdraviti, rastati se od; n. pl. m. r. ptc. aor.
(med.)

τοὺς αὐτῶν § 209.1; § 373

τὸν βίον § 82; individualni član zastupa posvojnu zamjenicu § 371 bilj. 1

καὶ δὴ καὶ

Διονυσόδωρος μεταπέμπεται

τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμήν

εἰς τὸ δεσμωτήριον,

γυναῖκα ἑαυτοῦ οὔσαν·

πυθομένη δ' ἐκείνη ἀφικνεῖται,

μέλαν τε ἱμάτιον ἡμφιεσμένη ...,

ὡς εἰκὸς ἦν

ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ

αὐτῆς

τοιαύτη συμφορᾶ

κεχρημένῳ.

καὶ δὴ καὶ pa tako; kombinacija čestica označava prijelaz s općeg na posebno
Διονυσόδωρος § 82

μεταπέμπεται μεταπέμπω τινά poslati po koga, pozvati koga; 3. l. sg. ind.
prez. medpas.

τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμήν § 90; § 210; § 375

εἰς τὸ δεσμωτήριον § 419; § 82

γυναῖκα ἑαυτοῦ οὔσαν § 122; § 208; εἰμί biti; a. sg. ž. r. ptc. prez. (akt.)

πυθομένη πυνθάνομαι saznati; n. sg. ž. r. ptc. aor. (med.)

δ' ἐκείνη § 68; čestica povezuje surečenicu s prethodnom: a...; § 213.3

ἀφικνεῖται ἀφικνέομαι doći; 3. l. sg. ind. prez. (med.)

μέλαν τε ἱμάτιον § 40; § 192; § 82

ἡμφιεσμένη... ἀμφιέννυμι ogrnuti, odjenuti; n. sg. ž. r. ptc. perf. pas.; tri
točke označavaju da u rukopisima nešto nedostaje

ὡς εἰκὸς ἦν fraza: kao što se moglo očekivati; ἔοικα činiti se; n. sg. s. r.
ptc. perf. (akt.); εἰμί biti, 3. l. sg. impf. (akt.)

ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ § 436; § 149

αὐτῆς § 207

τοιαύτη συμφορᾶ § 213.4; § 90

κεχρημένῳ χρᾶομαι τινι koristiti se čime, doživjeti što; d. sg. m. r. ptc.
perf. (med.)

ἐναντίον δὲ τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς
 Διονυσόδωρος
 τά τε οἰκεῖα τὰ αὐτοῦ
 διέθετο
 ὅπως αὐτῷ ἐδόκει,
 καὶ περὶ Ἀγοράτου τουτουὶ
 ἔλεγεν
 ὅτι
 <οἱ>
 αἴτιος ἦν
 τοῦ θανάτου,
 καὶ ἐπέσκηπτεν
 ἐμοὶ
 καὶ Διονυσίῳ τουτῶν,
 τῶ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ,
 καὶ τοῖς φίλοις πᾶσι
 τιμωρεῖν
 ὑπὲρ αὐτοῦ
 Ἀγόρατον·
 καὶ τῇ γυναικὶ τῇ αὐτοῦ ἐπέσκηπτε,
 νομίζων
 αὐτὴν κυεῖν
 ἐξ αὐτοῦ,
 ἐὰν γένηται αὐτῇ παιδίον,
 φράζειν τῷ γενομένῳ
 ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῦ
 Ἀγόρατος ἀπέκτεινε,
 καὶ κελεύειν
 τιμωρεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ
 ὡς φονεὰ ὄντα.

ἐναντίον... τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς ἐναντίον τινός u čijoj prisutnosti; § 90;
 § 210; § 375

δέ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom: a...

Διονυσόδωρος § 82

τά... οἰκεῖα τὰ αὐτοῦ § 103; § 209.1; § 373; § 375

τά τε § 40

τά τε οἰκεῖα... καὶ περὶ Ἀγοράτου... koordinacija parom sastavnih veznika
διέθετο διατίθημι med. rasporediti, razdijeliti; 3. l. sg. ind. aor. med.

αὐτῷ § 207

ἐδόκει δοκέω činiti se, činiti se dobrim, svidati se; 3. l. sg. impf. akt.

περὶ Ἀγοράτου τουτουὶ § 433; § 82; § 214.2

ἔλεγεν λέγω govoriti; 3. l. sg. impf. akt.

〈οἱ〉 § 206.5; u kritičkim izdanjima dopune priređivača (emendacije i konjektуре – ono čega nema u rukopisima, a trebalo je biti) označavaju se prelomljenim zagradama

αἴτιος § 103; rekcija τινος kriv za što

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. (akt.)

τοῦ θανάτου § 82

ἐπέσκηπτεν ἐπισκήπτω τινί + inf. zaklinjati koga da što učini; 3. l. sg. impf. akt.

ἐμοὶ § 205

Διονυσίῳ τουτῶ § 82; § 214.2

τῷ ἀδελφῷ τῷ αὐτοῦ § 82; § 209.1; § 375

τοῖς φίλοις πᾶσι § 103; § 193; § 373

τιμωρεῖν τιμωρέω τινά osvetiti se kome; inf. prez. akt.

τιμωρεῖν τιμωρέω τινά osvetiti se kome; inf. prez. akt.

ὑπὲρ αὐτοῦ § 431; § 209.1

Ἀγόρατον § 82

τῇ γυναικὶ τῇ αὐτοῦ § 122; § 207; § 375

ἐπέσκηπτε ἐπισκήπτω τινί + inf. zaklinjati koga da što učini; 3. l. sg. impf. akt. (kao gore)

νομίζων νομίζω smatrati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

αὐτῆν § 207

κυεῖν κυέω ἔκ τινος začeti s kime, nositi čije dijete; inf. prez. akt.

ἐξ αὐτοῦ § 424; § 209.1

ἐὰν γένηται eventualna pogodbeno rečenica (ἐὰν s konjunktivom, § 476);
γίγνομαι roditi se; 3. l. sg. konj. aor. (med.)

αὐτῇ § 207

παιδίον § 82

φράζειν φράζω obavijestiti, reći; inf. prez. akt.

τῷ γενομένῳ γίγνομαι: roditi se; d. sg. m. r. ptc. aor. (med.)

τὸν πατέρα § 148

αὐτοῦ § 207

Ἀγόρατος § 82

ἀπέκτεινε ἀποκτείνω ubiti; 3. l. ind. sg. aor. akt.

κελεύειν κελεύω zapovijedati; inf. prez. akt.

τιμωρεῖν τιμωρέω τινά ὑπέρ τινος osvetiti se kome za koga; inf. prez. akt.

ὑπὲρ αὐτοῦ § 431; § 209.1

ὡς φονέα ὄντα particip ima vrijednost uzročne rečenice: jer...; εἰμί biti; a. sg. m. r. ptc. prez. (akt.)